

Brev fra New Zealand.

Palmerston, North N. Z.,
26. Marts, 1919.

Kære Past. I. M. Hansen!
Guds Fred!

Med Hensyn til Menigheden i Mauriceville, hvor Pastor Bach i Japan før var Præst, skal jeg oplyse, at den mener ikke at være i Stand til at udstede noget Kaldsbrev til en Præst nu, da den ikke evner at byde ham nogen ordentlig Løn af følgende Grunde:

a. Af de gamle Nybyggere er der kun ca. 10 a 12 Personer tilbage; Resten er gaaet heden, og de var Menighedens bedste Støtter.

b. Af de yngre har — saa vidt jeg ved — 24 fra Menigheden deltaget i Verdenskrigen, og mange af dem kommer aldrig tilbage; de unge i Mauriceville var gode Støtter for Menigheden; nu er som sagt mange af dem borte.

c. Flere af vore Folk der Steds har solgt deres Ejendom og er flyttet hen paa andre Egne.

Se, dette har bevirket, at Menigheden i Mauriceville i det sidste Par Aar er bleven formindsket i en saadan Grad, at den ikke ser sig i Stand til at kalde Præst for nærværende. Hvad Fremtiden vil bringe, om der nu efter Krigen vil blive Emigration o. l. er jo vanskeligt at sige. Priester og Lægfolk har delt Arbejdet i Mauriceville mellem sig og betjener Menigheden hveranden Søndag. Dette betyder jo mere Arbejde for os, som allerede før har Hænderne fulde; men vor Gud giver Naade, og saa gaar det.

I det hele gaar vor Kirke her paa New Zealand gennem en haard Krise ved de store Tab fra Krigen og ved Sprogforandringer, og Gud alene ved, hvorledes det skal ende; i hans Haand staar alt; for os gælder det om at være tro.

Fra Palmerston Menighed rejste 39 unge Mænd i Krigen, og af dem er 11 faldne. Og Influenzaen raser frygteligt iblandt os; mange Dødsfald har vi haft det sidste Aar. I mit Hjem laa vi otte til Sengs, syge af Influenzaen paa en Gang; men Herren hjalp os alle op igen; dog varede det længe, førend jeg kom til Kræfter igen.

Vi har ingen Grund til at klage. Herren er saa forunderlig god imod os og holder endnu sit Løfte troligt: „Som dine Dage din Styrke!“

Ogsaa Fremtiden, hvor mørk og truende den end kan se ud, lægger vi trostigt i hans Hænder; han vil trods alt vide at føre sin Sag frem, og Sagen er hans!

Tusind Tak for al Kærlighed og Forbøn. De hjerteligste Hilsener og et „Gud befalet!“

Deres i vor Herre Kristus
M. Christensen.

DAGEN KOMMER —

Foredrag i Foreningen „Dannevirke.“

Af Folketingsmand J. C. Christensen.

Det synes maaske underligt for mange, at Tidens største Ide, som nu griber Folkene og beimgtiger sig Sindene, kommer fra de nordamerikanske Fristater, at Tanken om Gennemførelsen af Nationalitetsprincippet og Folkenes Selvbestemmelsesret netop skulde komme derovrefra. Men ved nærmere Eftertanke vil man finde det naturligt, at Landet derovre, som i en lang Aarrække har samlet et Udtog af alle Nationer, der har kunnet leve sammen i Fred og Forstaaelse, bringer dette frem. Hvad mærkeligt er der da i det, at Tanken om Nationernes Selvstændighed og Selvbestemmelsesret kommer derovrefra.

I disse bevægede Tider, da Folkehjernerne bæver hvert et Sted, da det danske Folks Hjerter er inderligt bevæget, vender Tanken sig uvilkaarligt til det Spørgsmaal, om Folkenes Selvbestemmelsesret er modnet hos os. Jeg tror, at vi kan besvare

dette Spørgsmaal for os selv og for alle med, at nu er det modnet; og der er maaske næppe nogen Nation, hvor Tanken er modnet saa godt, omend langsomt under tung Modningstid og under en trang Tid, som her hos os.

Jeg har da tænkt her i Aften at fortælle Dem nogle Træk om, hvorledes det er gaaet til, at denne Ide er modnet hos os og hos vore Brødre og Søstre i Sønderjylland. Og naar jeg skal fortælle derom, vil jeg dels fortælle de noget fra min Barndom ude paa den jydsk Hede og dels noget fra vort offentlige Liv.

Naar jeg tænker tilbage til Tiden forud for 1864 og tænker paa, hvad vi den Gang hørte i et afsides Hedesogn, da var noget af det første, jeg kan huske om offentlige Forhold, dette, at man ventede, at vi vilde faa Krig paa ny. Jeg havde en Morbror, som meldte sig som Soldat. Han var kun 20 Aar, men gik dog med. Allerede i Foraaret 1863 drog han hjemmefra til Rendsborg, hvor Rekruttskolen var. Jeg husker, hvorledes min Moder syede nogle Specier ind i hans Undertøj; og medens hun sad og syede disse Specier ind i en lang Række i Undertøjet, talte hun om, at der muligvis vilde blive Krig. I Aarene forud for 1863 taltes der meget om den kommende Krig. Denne Morbror havde jeg som det ældste Barn i Flokken møret at gøre med, og naar der kom Brev fra ham — det var ikke ofte, det gik paa —, saa var det noget af en Begivenhed for mig. Han lærte som sagt i Rendsborg, og senere kom han med sin Bataillon til Altona.

Det næste Træk er fra Efteraaret 1863, da min Moder kom grædende ind og sagde: „Kongen er død; nu kommer Krigen.“ De Maaneder, der gik fra Midten af November til Jul, Aarets mørke Maaneder, har jeg stadig i Mindet. Folk, der kom i Besøg, hvilket ikke ofte skete, talte om den kommende Krig. Naar vi Børn om Aftenen kom til Sengs, og Moder knælede ned og bad:

„Gud Fader os bevare de store med de smaa, hans hellige Engleskare en Skanse om os slaa.“

saa havde vi en Følelse af, at Krig kunde komme.

Og den kom. Jeg skal ikke dvæle ved, hvad vi mærkede til Krigen ovre i vort Hedesogn. De samme sørgelige Budskaber, som kom til det øvrige Land, kom selvfølgelig ogsaa til os. Da Fjenden kom op i Jylland, og de østrigske Soldater, saa vi dem ogsaa; men alt dette skal jeg dog ikke opholde mig ved.

Men noget af det, der gjorde stærkest Indtryk paa mig, var, at min Bedstemoder en Søndag i Maj kom vandrede fra Kirke. Der var en sandt Vej, en Hulvej, op til Gaarden; og hun kom gaaende midt i Sandet, hvad vi ellers ikke plejede at gøre. Da vi løb hen imod hende, græd hun. Hun havde faaet Budskab om sin Søn, der var faldet ved Dybbøl.

Da det sagdes i Efteraaret 1863, at Krigen kom, var der bevaret baade i dette Hedesogn og vel over det hele Land et Haab om, at vi kunde vinde i denne Krig. Man skulde synes det mærkeligt, at dette Haab kunde være hos os; men det var der, og det grundede sig for det første paa, at vi havde vundet 3-Aars Krigen, og man tænkte ikke over, at 3-Aars Krigen væsentlig var ført — i alt Fald mod Slutningen — mod Oprørerne, som vi var jævnbyrdige og mere endda. Vi havde vundet den Krig, og Folk havde den Opfattelse, at den danske Soldat var den tyske langt overlegen; man kunde høre sige, at den danske Mand kunde tage tre Tyskere paa sin Samvittighed. Det var et Overmod, vi levede i den Gang; og hvor almindeligt det var, fik jeg et Indtryk af, som jeg tit senere har tænkt paa.

Det var en Søndag lige foran

Jul, at Sognepræsten stod og talte med Sognemændene udenfor Kirken og fortalte, at hvis det kunde endes med, at vi kun fik Krig med Prøjsen, var der nogenlunde Udsigter; men skulde vi ogsaa faa Østrig med, saa det galt ud. Der var ingen, der gjorde nogen videre Bemærkninger derimod. Derhjemme ytrede min Fader Tvivl derom; men den tog jeg ham ilde op i mit Barnesind, for jeg syntes at Præsten maatte have Ret.

Men det var ikke alene det, at vi fandt, at vi selv var tapre og dygtige, der gjorde, at vi haabede at vinde, men for det andet ogsaa det, at vi ventede Hjælp af Norge og Sverige. Hele den skandinaviske Bevægelse havde indgydt os Tillid til, at vi skulde komme til, at staa sammen med svenske og norske Fæller nede ved Dannevirke. Kongeord og Studenterfange var fløjet ud over Folket. Store Møder blev holdt. Folk levede i den sikre Forvisning, at hvis Krigen skulde komme, vilde de tre nordiske Lande staa ved Danmarks Grænse og kæmpe Broder ved Broder. Side ved Side. Den gamle nordiske Kæmpeaand, som den kendtes fra Uffe hin Spage, skulde vise sig paa ny. Vi skulde drive Tyskerne tilbage med en Klang af Sværdet Skræp, saa at Oldinge skulde vaagne derved. Det var en Drøm; men den Drøm gjorde ogsaa, at vi stod forhaabningsfulde overfor den kommende Krig. Det var saa almindeligt, at jeg kan erindre fra samme Søndag, som før nævnt, at de unge Piger i en Gaard ved Kirken sang: „Og skal vi atter med Prøjserne slaas, de skal ikke finde os bange.“

Da Krigen var forbi, da Freden var sluttet, da Hertugdømmene var tabt, var Folks Mod knækket. Da var Modløshed og Mismod bredt ud over hele Landet; men der var ogsaa noget af en forbitret Stemning, fordi man følte, at vi havde foregøjet os selv Billeder, som ikke havde det mindste med Virkeligheden at gøre.

Her skal jeg fortælle endnu et lille Træk fra min Barndom, og saa skal jeg forlade det vestjydske Hedesogn.

Jeg gik i Skole den Gang, og vi fik i Skolen Tilbud om, at vi kunde købe et Danmarks-kort meget billigt. Det var et illustreret Kort, som vi gerne vilde have. Jeg kom hjem og forklarede, at det Kort, kun kostede 8 Skilling, og det var smukt. Men saa sagde min Fader: „Jamen den rette Grænse er ikke derpaa. Der er Lauenborg, Slesvig og Holsten. Nu har vi det ikke mere. Nu maa vi holde os til Virkeligheden og skrive den Grænse, som den er sat. Nu faar vi lære at tale Sandhed.“ Jeg fik ikke Lov til at faa det Kort; jeg har tit tænkt paa den Tale, for det var et Vidnesbyrd om den bitre Stemning, som var hos Folk, der havde gennemlevet alt det. Det minder mig for Resten om, hvad jeg har hørt om og set i en Avis, at en Tysker har sagt nu efter, hvad der er sket i disse Maaneder: „Wir sind belogen und betrogen.“

Dette, jeg nu har fortalt, er Træk fra en meget afsides Egn. Havde vi da ikke paa det Tidspunkt Øjet oppe for den nationale Grænse?

Her maa vi sige nej. De fleste af dem, som saa den Grænse, lukkede Øjnene derfor. Tanken om en national Grænse var fremme allerede 1848. Efter Krigen i Foraaret kom der Vaabenstilstand og Fredsforhandling om Sommeren. Under disse Fredsforhandlinger rejstes Tanken om at dele Slesvig efter Sproggrænsen. Og i Slesvig gik den gamle Sproggrænse efter Reskriptet 1840 fra Flensborg By og over Vest mod Tønder. Tanken om at dele efter Sproggrænsen kom frem fra prøjsisk Side og støttedes fra engelsk Side og i det hele taget fra de neutrale Landes Side. Men her kunde vi ikke faa Øje for, at det var en Løsning. Jeg staar ikke her for at bebrejde nogen

det, Tiden var ikke moden; Sindene var ikke modne dertil. Enkelte af Ministrene som Monrad, Tscherning, Lehmann og Knuth forstod det; men de formaede ikke at drive den Tanke igennem og navnlig formaede hele vort Folk det ikke. I Sønderjylland kunde de lige saa lidt tænke sig deres aarhundredgamle Land delt. De vilde ikke være „Jyllændere“; de var Slesvigere. Der rejste sig om Sommeren og i Efteraarsmaanederne 1848 i Virkeligheden en stærk Stemning i Folket mod Deling, som man følte var fremme ved Fredskonferencen. En Frygt rejste sig for, at denne Delingstanke skulde blive for stærk. Og det gav Anledning til en Episode ved Revyen paa Lerbæk Mark ved Vejle, hvortil Sangen

„Vel mødt igen, Kong Frederik ved Hæren, til Kamp beredt den venter paa dit Bud“

var skrevet og blev sunget for Kongen, og hvori det hed:

„Det skal ej ske!“ det Løfte har du givet,

„Det skal ej ske!“ fra Folket lød igen.

Og Kongen tro i Døden som i Livet,

„Det skal ej ske!“ det Løfte har som Mænd!“

Da Kongen rejste sig og sagde højt: „Det skal ej ske!“ blev der endeløs Jubel. Vort Folk var ikke modnet til Tanken om den nationale Grænse.

Hvad der skete efter 48, kender vi allesammen. Vi arbejdede paa en Fællesforfatning og levede i en evig Forfatningstrid, lige til Krigen kom. Men i 1862, da der paa ny forhandles, kom atter Tanken om den nationale Grænse frem og atter fra tysk Side, men stærkest fra engelsk Side. Men der var da om muligt endnu stærkere Modstand fra dansk Side, thi de liberale Martsministre, som i 1848 maatte træde ud af Ministeriet netop paa Grund af deres Stilling til denne Tanke, stod nu stærkest mod Delingstanken og arbejdede for Grænsen ved Ejderen som Danmarks historiske Grænse, hvad den sikkert ogsaa var. De stod fast ved Ejdergrænsen uden Hensyn til, at Tyskheden havde bredt sig langt op over Grænsen, op mod Flensborg og saa godt som havde erobret hele Angel. Man søgte 1861—62 særlig stærkt at virke for Ejdergrænsen. Man syntes, at Minister Hall var altfor eftergivende for de tyske Fordringer, og derfor indsendte man en Adresse, som fik 137 — efter de Tidens Forhold en umaadelig stor Adresse — til Ministeriet om at staa fast paa Danmarks Ret, og man udtalte, at Folket vilde være beredt til at tage Følgerne og til at gribe hvert tænkeligt Middel til at hævede den Stilling, altsaa ogsaa beredt til Krig. Orla Lehmann, som var en af dem, der tidligst havde haft Øjnene oppe for den nationale Grænse, men som senere blev ivrig Talsmand for Ejdergrænsen, blev optaget i Ministeriet til Sikkerhed for, at nu skulde Kampen staa om denne Grænse, og at man ikke maatte give efter der.

Det var ogsaa i Aaret 1862, at man paa Flensborg Kirkegaard rejste Løven, som vendte Ansigtet mod Syd og ved hvis Afsløring det stærkt blev fremhævet, at Kampen skulde staa mod Tyskheden. Man var altsaa paa den Tid beredt til at tage Krigen, — det vil sige beredt i Folketsind og Agitation men ikke beredt militært — langt fra. Det var en stor Fejl.

Saa kom Krigen, og saa kom Skuffelserne. Militæret var slet ikke forberedt. Overmagten var for stor. Den danske Soldat — det maa siges nu — kæmpede sin Kamp med Ære. Det er næsten bedrøveligt at tænke paa i disse Dage, at tyske Tropper, efter hvad de har udretet og efter det Resultat, Krigen har faaet, faar smukke Indtog, naar de kommer hjem, medens i 64 den danske Soldat maatte liste sig bagind i Byen.

Vi kæmpede som de svage. Tiltroen til, at vor Magt kunde fælde flere Fjender, svandt; og Tiltroen til, at vi skulde faa Hjælp udefra, svandt.

Saa kom Fredskonferencen, hvor man først bad om at faa Hertugdømmerne og Danmark holdt sammen i en Personalunion. Det bristede. Saa forhandlede man endelig om Slesvigs Deling, og det gik den danske Regering til Prinsippet til sidst ind paa; men medens den danske Regering holdt paa en Linie Slien—Dannevirke, holdt Prøjsen og Østrig paa en Grænse langt nordligere, helt op til Aabenraa, hvilket altsaa i Virkeligheden vilde sige, at kun Haderslev Amt skulde gaa over til Danmark. Frankrig holdt paa, at der skulde findes en Afstemning Sted om disse Linier. England vilde, at der skulde nedsettes en Voldgift eller foretages en Mægling til at fastsætte Grænsen. Vi tiltraadte intet af disse Forslag. Jeg skal iøvrigt ikke komme ind paa Konferencens Historie, som er bedrøvelig nok for Danske at læse.

Og saa kom Freden, som den kom, Grænsen blev sat ved Kongeaaen; og den nationale Grænse, som vi virkelig havde haft Mulighed for at faa, fik vi ikke. Saa stod vort Land og vort hele Folk med de Følelser, som jeg har skildret fra et enkelt Hedesogn; jeg tror, at de var fælles over det hele Land, og i Sønderjylland var de det samme.

Men hvad er der saa sket i de 54 Aar siden da? Der er sket det, at Nationalitetsprincippet og Tanken om Folkenes Selvbestemmelsesret er modnet Aar for Aar, baade paa denne Side og paa den anden Side Kongeaaen, og ikke mindst paa den anden Side. De Forhandlinger, der var i 1867 om at faa en Grænse sat i Henhold til Paragraf 5, førte ikke til noget; og det var godt det samme; thi den Grænse vilde Tyskerne have haft saa nordlig som oppe fra Genner Fjord og mod Vest og krævede desuden Garantier for, at de enkelte Tyskere, der blev tilbage, skulde behandles godt. Den danske Regering svarede, at de selvfølgelig vilde faa den Behandling, som de havde Ret til i Følge almindelig Vedtægt mellem Nationerne; men det var ikke tilstrækkeligt. Der blev saa ikke ført videre Forhandlinger, og denne Grænse vilde heller ikke være blevet en national Grænse.

De Forhaabninger, vi fik ved Krigen 1866 og Freden i Prag, levede vi paa, og navnlig Slesvigerne levede paa dem med Rette, thi de havde virkelig et Krav efter den Fredsslutning.

I 1870 vandt disse Forhaabninger yderligere Kraft. De fleste som har oplevet den Tid, kan sikkert huske, med hvilken Iver vi greb Aviserne i 1870, men efter 1870, da det begyndte iblandt os, der skød Tanken om en national Grænse fra sig, idet de havde tabt Troen til Fremtiden, men vi har været mange, mange i vort Folk, der ikke kunde opgive den Tanke. Vi har levet mangen en mørk Stund med vort Haab, men vi kunde aldrig opgave det, det var en Livsbetingelse for os, selv om vi skulde vente, indtil en demokratisk og retsindig Stemning vandt Sejr i Tyskland. Saa længe kom vi dog heldigvis ikke til at vente.

Nu er det kommet. Hvorledes staar vort Folk da nu?

Det staar som ubetinget Tilhænger af Folkenes Selvbestemmelsesret. Der er ikke Tale om, at Sønderjyderne tænker de gamle Tanker om Ejdergrænsen mere; og det gør vi heller ikke paa denne Side af Grænsen. Danmarks Rigsdag har udtalt, og det er meddelt rundt til samtlige Magter, at vi sætter vort Haab til Gennemførelsen af Nationalitetsprincippet og Folkenes Selvbestemmelsesret; og ønsker en Genforening herpaa, netop fordi vi finder, at det vil blive det mest gavnlige og varige for Fre-

den. I Sønderjylland har man offentligt vedtaget, at man vil have den Del af Landet, der er dansk, til Danmark, at der skal finde en Afstemning Sted om trent efter den gamle Sproglinie, en samlet Afstemning om, hvad der ligger nord for en Linie fra Kobbermøllebugten, syd om Frøsløv til Skelbækken og langs med denne og Vidaaen.

Hvad der er syd derfor, skal ogsaa have Ret til en Afstemning, hvis de forlanger det. Det er den fuldkomneste Tilslutning til Tanken om Folkenes Selvbestemmelsesret; og det maa vi være glade ved. Selv om der er gaaet mange Aar, 54 Aar, inden den Tanke kunde blive modnet, som den nu er blevet, er der maaske ikke gaaet et Aar for mange, uagtet de har været tunge og fulde af Sorg og Savn; navnlig de sidste Aar har været dobbelt tunge for vore Brødre i Slesvig.

Jeg har nok hørt sige, at de Folk, som ikke har været med til at ofre noget, heller ikke skal have Ret til noget Udbytte. Men hvis det skal anvendes paa os, er det rent „Hus forbi“. Thi det, vi ofrede i 1864, var meget for et lille Land og Folk, og den Del, der har været under det fremmede Herredømme, har ofret langt, langt mere, end nogen vilde have anet. Her er ofret Suk og Taarer og Blod nok til, at vi kan have Krav paa, at Retfærdigheden sker Fyldest. Vi staar overfor, at Retfærdigheden ordnes for det lille Folk. Derfor siger jeg — og det er mit Ord —, at der næppe er noget Sted i hele Verden, hvor Tanken om Folkenes Selvbestemmelsesret er modnet saa godt og saa sundt som i det danske Folk og netop hos Sønderjyderne.

Men saa er der da ingen Grund til, hvor vi samles, danske Mænd og Kvinder, at trættes om, hvor Grænsen skal staa, thi den skal staa der, hvor Folkenes Selvbestemmelsesret anviser den. Den Del af vort Folk, som stærkest har holdt paa det, er Sønderjyderne. Lad dem derfor gaa i Spidsen, saa følger vi dem uden Kritik og Kuuren. De har været Foregangsmand under den lange Kamp, som har været ført i de 54 Aar.

Det bliver en højtidelig Stund, naar endelig Freden er sluttet, naar endelig der lukkes op. Da staar vi som med Følelser i Foraars-tiden, naar Livet bruser ind mod os, og da synger vi: „Nu kommer den fagre Tid, vi ventede saa længe.“ Det bliver maaske den højtideligste Stund i hele vort Folks Liv, naar Kongen en Gang rider over Grænsen og ned til Slesvig. Det bliver en Dag med Smil og med Taarer. Det bliver den frugtbarste Dag i dansk Folkeliv. Det bliver en Dag, da Sangen kommer paa Læberne, ikke overmodig Sang men Sang af Hjertet, saa Sønderjyderne kan synge, som den sønderjydske Pige har sunget:

„Den Ti, te do drow fra mæ, da bløw a saa aljen; som aller a førend ha' væn; den Ti, te do kommer, som tit do ha' skrown, a bliver glaj, som a aller er bløwn.“

15,000 LANDSMÆND ØNSKES

til at indsende to Safety Razor Blade til fri Blikning. 1 Dussin 30c paa min ny \$500 Maskine. Vi trykker Visitkort, 100 for 40c, med Adresse 50c; Forretningskort 100 for 60c. Vi udfører al Slags Trykning. Filmer fremkaldes og trykkes.

SCANDIA PRESS & MFG. CO.
C. Fredericksen, Mgr.,
209 Washington St., Boston, Mass.

MINNESOTA MAJS LAND.

Vi har adskillige vel „improved“ Farme, som varierer i Størrelse fra 80 Acres op til 400 Acres og næsten alle Farmene kan købes paa meget lette Vilkaar. Hvis De er interesseret i Køb af en Farm, vil det blive til Deres Fordel at skrive til os efter vor Godtuds-Liste.

ANDERSON LAND COMPANY,
WILLMAR, MINN.